

STORTINGET

Innst. 189 S

(2018–2019)

Innstilling til
Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:28 S (2018–2019)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Mona Fagerås om et krafttak mot mishandling, vold og seksualovergrep i nære relasjoner

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Mona Fagerås fremmet 24. oktober 2018 følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen etablere et styringsverktøy i politiet som inkluderer bruk av måltall for politiets arbeid med vold i nære relasjoner.
2. Stortinget ber regjeringen etablere spesialiserte team ved hvert politidistrikt, som utelukkende arbeider vold i nære relasjoner.
3. Stortinget ber regjeringen sikre en finansieringsmodell gjennom tildelingsbrevet til Politidirektoratet, hvor det sikres øremerking av midler til etterforskning av anmeldte familievold, voldtekt i nære relasjoner og seksualovergrep mot barn i nære relasjoner.
4. Stortinget ber regjeringen utvide kapasiteten for tilrettelagte avhør med etablering av flere barnehus.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for at verktøyene PATRIARK og SARA er tilstrekkelig implementert i politidistriktene, at de faktisk er i bruk, og at politibetjentene har mottatt tilstrekkelig opplæring.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Geir Inge Lien og Per Martin Sandtrøen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til representantforslaget i Dokument 8:28 S (2018–2019) og brev fra Justis-, beredskaps- og innvandringsdepartementet av 19. november 2018 (vedlagt).

Komiteen mener vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem som krever kontinuerlig politisk oppmerksomhet. Mishandling, vold og seksualovergrep representerer en stor integritetskrenkelse og bidrar til å ødelegge menneskeliv. Dette må sees på som svært alvorlig kriminalitet som politiet må prioritere høyt. Komiteen understreker at det er et mål at saker som anmeldes, får en grundig etterforskning og en rask behandling i rettssystemet. Komiteen viser til at Riksadvokaten i rundskriv har pålagt politiet å prioritere slike saker og gi disse forrang der det er knapphet på tid og ressurser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, registrerer at det har vært en markant økning i antall anmeldte seksuallovbrudd. Til sammenligning har antall anmeldelser av vinningskriminalitet gått ned over 40 pst. siden 2013. Flertallet mener dette er forhold som sier noe om dagens kriminalitetsbilde og behovet for å tilpasse seg dette. Samtidig kan de høye tallene også tyde på at det er flere som våger å anmelde, og at mørketallene muligens har gått noe ned. Flertallet

tallet viser til at denne typen kriminalitet har fått økt oppmerksomhet blant annet gjennom en opptrappingsplan mot vold og overgrep som er vedtatt i Stortinget. Opptrappingsplanen inneholder mange tiltak på ulike områder som også innebærer budsjettmessige prioriteringer.

Komiteen viser også til at ikrafttredelsen av ny straffelov i 2015 innebar en rekke endringer i straffeni-vået for denne typen kriminalitet. Blant annet ble straffen for grov mishandling i nære relasjoner hevet fra seks til femten års fengsel, og straffen for grov omsorgsunn-dragelse overfor mindreårige ble hevet fra tre til seks år.

Komiteen understreker at vold i nære relasjoner skal fortsette å være et prioritert område, både politisk og for politiet. Komiteen viser til representantforslaget og de forslag som her fremmes.

Komiteen viser til at justis- og innvandringsmi-nisteren i brev av 22. februar 2019 (vedlagt) viser til at det er igangsatt et arbeid med å vurdere behovet for endringer i straffeprosessloven § 239 om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner. Komiteen registrerer at dette arbeidet vil omfatte en vurde-ring av unntak fra hovedregelen om at alle vitner under 16 år skal ha tilrettelagte avhør i bestemte straffesaker med bestemte frister. Komiteen mener det bør være en slik adgang til å gjøre unntak i saker der tilrettelagte avhør ikke er hensiktsmessig. Komiteen viser til at det også i noen tilfeller vil være til det beste for vitnet å slippe lang reisevei opptil flere ganger mellom bosted og barnehus. En slik justering vil også gjøre ordningen med tilrettelagte avhør på barnehusene mer bærekraftig i fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Ar-beiderpartiet, Senterpartiet og Sosialis-tisk Venstreparti, viser til at det har vært en eksplosjon i antall saker som omhandler vold i nære relasjoner de siste årene, og understreker at regjeringen så langt ikke har fulgt opp med tilstrekkelige ressurser. Flertallet viser i det videre til at tema omhandles i Granavolden-erklæringen flere steder, og med det bærer erklæringen et løfte og skaper forventninger om at dette fremover vil bli sterkt prioritert. Flertallet viser til følgende sitater fra Granavolden-erklæringen:

«Hatkriminalitet og vold i nære relasjoner er et stort og alvorlig problem, og regjeringen vil føre en aktiv politi-kk som bekjemper dette.»

«Regjeringen vil følge opp opptrappingsplanen mot vold og overgrep gjennom å styrke forebyggende tiltak, behandling og oppfølging.»

Flertallet viser til statistikk fra politiet som viser at antall saker som gjelder seksuell handling, omgang og krenkende adferd utført mot barn mellom 14–16 år, har

økt med 182,3 pst. siden 2013. Samtidig har politidist-riktene som skal etterforske sakene, fått mindre økono-misk handlingsrom under regjeringen Solberg.

Flertallet mener at tiltak mot vold og overgrep i nære relasjoner trenger en tydelig og sterk styrkning. Når vold og overgrep skjer i og rundt våre familier, så er ikke dette bare et alvorlig problem for de berørte, men det er et samfunnsproblem og grov kriminalitet. Over-grep og vold gjør barn og voksne syke og har alvorlige konsekvenser for menneskers liv. Kostnadene for den enkelte og for samfunnet som helhet er betydelige.

Flertallet viser til at tilrettelagte avhør med barn på barnehusene har vært og er svært positivt for barna det gjelder, deres rettssikkerhet og trygghet. Fra 2013 til 2017 var det en økning på hele 135 pst. i antall tilrette-lagte avhør. Flertallet registrerer imidlertid at politi-et bruker svært mye ressurser på tilrettelagte avhør, og at dette i noen få tilfeller kan være uforholdsmessig. Straf-feprosessloven § 239 gjelder absolutt, og det er ikke ad-gang til å gjøre unntak fra hovedregelen i første ledd om at alle vitner under 16 år skal ha tilrettelagt avhør i saker om overtredelse av straffelovens kapittel 26 og §§ 273, 275, 282 eller 284. Flertallet mener det kan være grunn til å vurdere en snever adgang til å gjøre unntak i mindre alvorlige saker dersom avhøret representerer uforholdsmessig og unødvendig ressursbruk og vitnet ikke er nært tilknyttet saken. En slik adgang skal ikke gå på bekostning av barns rettssikkerhet. Flertallet ber regjeringen fremme sak for Stortinget så snart som mulig.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det bør gis en snever adgang til å gjøre unntak fra hovedregelen om at alle vitner under 16 år skal ha tilrettelagt avhør i straf-fesaker om overtredelse av straffeloven kapittel 26 og §§ 273, 275, 282 eller 284.»

Flertallet mener det er avgjørende for ofre utsatt for vold i nære relasjoner at politidistriktene og barne-husene til enhver tid har tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre tilrettelagte avhør innen den satte tids-frist, at overgrep mot barn og voksne prioriteres, og at disse sakene ikke blir liggende på vent i systemet på grunn av manglende kapasitet. For å sikre tilstrekkelige ressurser for å gjennomføre tilrettelagte avhør ved barnehusene, mener flertallet at det er av stor betydning med gode reiseordninger og sikre rammer rundt de som følger ofre til avhør, slik som erstatning for tapt arbeids-fortjeneste etc. Flertallet mener det ikke skal ligge hinder i veien for at barn raskt og på best mulig måte får komme til tilrettelagt avhør ved nærmeste barnehus.

På bakgrunn av dette fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det er tilstrekkelig kapasitet i politidistriktene og ved barnehusene til å nå fristene for tilrettelagte avhør, til å møte den økende saksmengden i forbindelse med overgrep på nett, til at overgrep mot både barn og voksne prioriteres, og til at sakene som gjelder overgrep, ikke blir liggende etter gjennomført tilrettelagt avhør på grunn av manglende kapasitet.»

Flertallet viser til at gode verktøy som bidrar i politiets arbeid med vold i nære relasjoner, er av stor betydning og må være implementert og i bruk i alle politidistrikt, og det må foreligge tilstrekkelig opplæring i bruken av verktøyene for den enkelte politibetjent. Verktøy som SARA og PATRIARK erstatter ikke det profesjonelle skjønnets til den enkelte ansatte i politiet, men er et viktig supplement i deres arbeid.

Flertallet støtter derfor forslagsstiller sitt forslag nr. 5 og fremmer dette:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at verktøyene PATRIARK og SARA er tilstrekkelig implementert i politidistriktene, at de faktisk er i bruk, og at politibetjentene har mottatt tilstrekkelig opplæring.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at vold i nære relasjoner er et svært høyt prioritert område. Det har vært en markant økning i antall anmeldte seksuallovbrudd. Siden 2013 har økningen vært på over 65 pst. Til sammenligning har antall anmeldelser av vinningskriminalitet gått ned over 40 pst. siden 2013. Det er politisk enighet om og anerkjent at vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem, og det gjøres mye på området både fra politiet sin side og fra regjeringens side. Et område som dette burde ikke være gjenstand for å slå politisk mynt, slik Arbeiderpartiet forsøkte da de foreslo å sende tilbake regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep i 2017. Fremfor å stemme for en plan med nesten hundre tiltak mot vold og overgrep var Arbeiderpartiet villig til å forsinke implementeringen av viktige tiltak.

Disse medlemmer viser til at opptrappingsplanen mot vold og overgrep er et sentralt dokument i kampen mot nettopp dette. Fra 2017 til planperiodens slutt i 2021 skal alle tiltakene være ferdig implementert. Disse medlemmer viser til Innst. 247 S (2016–2017) for en nærmere omtale av alle tiltakene som nå implementeres nasjonalt og lokalt i kommunene. Disse medlemmer viser videre til merknadene i Innst. 316 S (2017–2018), der Arbeiderpartiet foreslo en rekke av de samme tiltakene mot vold og overgrep som regjeringens opptrappingsplan inneholder.

Disse medlemmer viser til de ulike tiltakene fra opptrappingsplanen som er ferdig implementert. Det er etablert 12 støttesentre for kriminalitetsofre i hvert po-

litidistrikt, der ofre siden 2017 har fått psykososial støtte, oppfølging, informasjon og veiledning gjennom hele prosessen deres straffesak knytter seg til. Et sentralt mål i forbindelse med politireformen er at det skal opprettes egne fagmiljøer som skal håndtere saker om vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. Dette skjer i dag og imøtekommer således det forslagsstillerne foreslår i forslag nummer 2. Videre har Politidirektoratet (POD) utviklet retningslinjer for samarbeid mellom politiet og andre tjenesteapparat ved bruken av omvendt voldsalarm, og det er etablert retningslinjer for politiets bruk av kode 6 (strengt fortrolig adresse). Kapasitet og kompetanse i Statens barnehus øker, og regjeringen fortsetter å styrke barnehusene. Senest i årets budsjettforlik ble det bevilget 10 mill. kroner ekstra til Statens barnehus. Fra 2017 ble det innført en ny ordning for finansiering av medisinske undersøkelser slik at dette faktisk blir et tilbud i barnehusene. Regjeringen forplikter seg i regjeringsplattformen til fortsatt å styrke og videreutvikle Statens barnehus.

Foruten opptrappingsplanen mot vold og overgrep viser disse medlemmer til at det er flere arenaer for prioritering av vold i nære relasjoner. I 2014 ble det laget en handlingsplan mot vold i nære relasjoner, og i den nye regjeringsplattformen forplikter man seg til å videreutvikle denne handlingsplanen. I plattformen forplikter videre regjeringen seg til å følge opp opptrappingsplanen mot vold og overgrep med konkrete tiltak og øremerking. Politidistriktenes ressurser og kompetanse til forebygging og etterforskning av vold, voldtekter og seksuelle overgrep skal fortsatt prioriteres, i tillegg til at det skal legges frem en ny handlingsplan mot voldtekt.

Disse medlemmer viser videre til at risikovurderingsverktøyene SARA og PATRIARK skal tas i bruk i alle politidistrikt, og et av tiltakene i opptrappingsplanen mot vold og overgrep er at dette prøveprosjektet skal evalueres. Prosjektet har levert gode resultater i prøveperioden, og Justis- og beredskapsdepartementet følger opp den videre bruken av disse. Forslagsstillerne sitt forslag nummer 5 er altså allerede ivaretatt av regjeringens arbeid med verktøyene.

Disse medlemmer vil vise til at det med opptrappingsplanen mot vold og overgrep totalt ble bevilget over 825 mill. kroner for 2018. Dette videreføres i budsjettet for 2019, og i tillegg ble det foreslått ytterligere 67 mill. kroner for å styrke behandlingstilbudet til personer som er dømt for seksuelle overgrep, styrke arbeidet med forebygging av vold og overgrep, styrke foreldrestøttende tiltak rettet mot foreldre med minoritetsbakgrunn og videreutvikle og implementere opplæringsprogrammet SNAKKE: ulike faggrupper i kommunene skal øke kompetansen og lære enkle prinsipper for hvordan samtale med barn om tema som vold og overgrep. I tillegg til dette ble det også avsatt 40 mill. kroner til å styrke etterforskningen av vold mot barn, 10 mill.

kroner ekstra til Statens barnehus, 6 mill. kroner til etablering av ATV-kontor i Finnmark, 20 mill. kroner til styrking av familievernet og 2 mill. kroner til frivillige organisasjoner som bekjemper vold og overgrep i nære relasjoner mv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at omfanget av anmeldelser knyttet til vold og overgrep mot barn, samt andre former for vold i nære relasjoner, øker. Disse medlemmer støtter forslagsstillerne i at det kreves et krafttak mot mishandling, vold og seksualovergrep i nære relasjoner. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet ved flere anledninger har fremmet forslag som angår temaet, sist ved representantforslag Dokument 8:140 S (2017–2018), hvor det blant annet ble påpekt at den såkalte opptrappingsplanen fra regjeringen ikke har nådd sin intensjon.

Disse medlemmer viser til at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett ble foreslått 1,1 mrd. kroner, ut over regjeringens forslag, innen flere rammeområder som omhandler dette temaet.

Disse medlemmer viser til at det i forslaget som nå foreligger til behandling, foreslås å etablere et styringsverktøy i politiet som inkluderer bruk av måltall for politiets arbeid med vold i nære relasjoner. Disse medlemmer er enige i at ressursene må brukes der det er store behov og det er nødvendig for å sikre folks liv. Vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep er et slikt område. Disse medlemmer mener at ressursituasjonen i politiet ikke er tilstrekkelig for å følge opp disse krevende sakene, og at måltall som styringsverktøy ikke alene vil kunne løse denne utfordringen.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det er satt av 340 mill. kroner ut over det regjeringen bevilget til politidistriktene, samt 69 mill. kroner øremerket til et etterforskningsløft. Disse medlemmer vil peke på at disse økte rammene ville bidratt til at politiet i større grad kunne fulgt opp det viktige arbeidet mot vold i nære relasjoner.

Disse medlemmer viser til at det i hvert politidistrikt er opprettet familievoldskoordinatorstillinger som skal legge til rette for at den som er voldsutsatt, møter forståelse, kunnskap og innsikt fra politiet, og at det i de største politidistriktene er etablert egne team på området. Disse medlemmer mener dette er en hensiktsmessig innretning for politiets arbeid som omhandler vold i nære relasjoner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet deler forslagsstillerens bekymring over den lave oppklaringsprosenten når det gjelder alvorlig kriminalitet som mishandling, vold og seksualovergrep i nære relasjoner. Disse medlemmer stiller seg bak et par av forslagene som er fremmet, men mener det å innføre

enda mer øremerking og flere måltall ikke er den rette løsningen på problemene som trekkes frem i representantforslaget.

Disse medlemmer vil vise til at det allerede finnes team som arbeider med vold i nære relasjoner i flere politidistrikt, men problemet er at det mangler ressurser og folk på området. Disse medlemmer vil videre vise til at det økonomiske handlingsrommet til politidistriktene er vesentlig redusert de siste årene, blant annet grunnet økt grad av øremerking. Dette ble blant annet pekt på i en rapport fra BDO og Menon Economics (Virksomhetsanalyse av politi- og lensmannsetaten, 1. mai 2017). Disse medlemmer mener de folkevalgte må utvise forsiktighet med å innføre enda flere øremerkinger innenfor de eksisterende rammene, og vil understreke at slike pålegg ikke vil gi politiet økt kapasitet. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2019 foreslo 500 mill. kroner mer til politidistriktene enn regjeringens forslag. En slik økning ville kunnet bedre det økonomiske handlingsrommet for politiet lokalt.

Disse medlemmer vil også peke på en uheldig utvikling der målstyring i politiet har økt i omfang og detalj. Krav om å oppnå måltall ender ofte opp med å handle om kvantitet i stedet for kvalitet. Høye rapporteringskrav beslaglegger ressurser til kontroll, tar fokus bort fra de egentlige målene og gir mindre rom for lokale, faglige vurderinger. Det er godt dokumentert hvordan mål- og resultatstyringen i politiet har ført til at fokus flyttes til det som er enkelt å måle og har tellekanter. Dette ble også påpekt i Gjørv-kommisjonens rapport (NOU 12:14). Likevel har studier vist at målekultur og ledelse gjennom instruksjoner har fortsatt å øke i ettertid. Etter disse medlemmers syn er det først og fremst de ønskede resultatene som må defineres ovenfra, ikke aktivitetene som skal utføres for å nå målene. Igjen må de folkevalgte utvise varsomhet ved å pålegge politiet enda mer bruk av måltall for å nå ønskede resultater.

Disse medlemmer er enige med forslagsstillerne i at politiansatte må få god opplæring i verktøyene PATRIARK og SARA, og at det må sørges for tilstrekkelig implementering og bruk av disse i politidistriktene.

Disse medlemmer er videre enige i at det er behov for flere barnehus. Mange barn må reise langt for å bli avhørt i volds- og overgrepssaker i dag. Disse medlemmer vil i denne forbindelse fremheve muligheten for å opprette satellitter av barnehus flere steder i landet. Disse medlemmer mener det er svært positivt at det er etablert en barnehus-satellitt i Førde i Sogn og Fjordane. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sine alternative budsjetter har foreslått at det også opprettes en slik satellitt i Kristiansund, i Møre og Romsdal.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres flere barnehus eller barnehus-satellitter for å øke kapasitet og redusere reiseavstand.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at mishandling og vold i nære relasjoner er et stort problem, både for individet og for samfunnet. Bruk av vold er ulovlig, og manglende beskyttelse fra staten representerer et brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Dette medlem vil vise til begrunnelsen for forslaget, i hovedsak at oppklaringsprosenten for slike lovbrudd er altfor lav selv om det i flere omganger skulle ha vært satset på dette. Eksempelvis har det i flere omganger vært uklart om politidistriktene har tatt i bruk verktøy for forebygging av vold i nære relasjoner, slik som SARA og PATRIARK.

Dette medlem vil også peke på nyhetssak i NRK den 9. januar 2019, hvor det fremgår at det er 3 måneders ventetid på å få anmeldt en voldtekt i Oslo politidistrikt. Dette er et eksempel på at politiet ikke har klart å omstille seg til å håndtere den økte mengden anmeldelser av denne type kriminalitet. Dette medlem mener det dermed må vurderes om det må sterkere insentiver inn for å vri innsatsen over på disse områdene. I denne sammenheng pekes det på at slike virkemidler er brukt for å gi PU måltall for utsendelse av personer fra landet, og at det derfor ikke kan være prinsipielle motforestillinger mot bruk av slike virkemidler.

Dette medlem viser til svarbrev fra statsråden av 19. november 2018 (vedlagt), hvor det vises til at dette er et pågående arbeid, og at det i samtlige distrikt er dedikert personell som arbeider med dette. Det er positivt.

Dette medlem merker seg at statsråden ikke har kommentert på forslaget om implementeringen av verktøyene SARA og PATRIARK. Det er flere ganger stilt spørsmål ved om disse verktøyene er tilstrekkelig implementert i politidistriktene, og om det er tilstrekkelig kompetanse om dem. Dette medlem kan derfor ikke se at dette forslaget skal være oppfylt slik regjeringens partiene gir uttrykk for. Dette medlem ønsker derfor at regjeringen må sikre at de er tilstrekkelig implementert.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere et styringsverktøy i politiet som inkluderer bruk av måltall for politiets arbeid med vold i nære relasjoner.»

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre en finansieringsmodell gjennom tildelingsbrevet til Politidirektoratet, hvor det sikres øremerking av midler til etterforskning av anmeldt familievold, voldtekt i nære relasjoner og seksualovergrep mot barn i nære relasjoner.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre en finansieringsmodell gjennom tildelingsbrevet til Politidirektoratet, hvor det sikres øremerking av midler til etterforskning av anmeldt familievold, voldtekt i nære relasjoner og seksualovergrep mot barn i nære relasjoner.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen etablere et styringsverktøy i politiet som inkluderer bruk av måltall for politiets arbeid med vold i nære relasjoner.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slike

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen vurdere om det bør gis en snever adgang til å gjøre unntak fra hovedregelen om at alle vitner under 16 år skal ha tilrettelagt avhør i straffesaker om overtredelse av straffeloven kapittel 26 og §§ 273, 275, 282 eller 284.

II

Stortinget ber regjeringen sikre at det er tilstrekkelig kapasitet i politidistriktene og ved barnehusene til å nå fristene for tilrettelagte avhør, til å møte den økende saksmengden i forbindelse med overgrep på nett, til at overgrep mot både barn og voksne prioriteres, og til at sakene som gjelder overgrep, ikke blir liggende etter gjennomført tilrettelagt avhør på grunn av manglende kapasitet.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at verktøyene PATRIARK og SARA er tilstrekkelig implementert i

politidistriktene, at de faktisk er i bruk, og at politibetjentene har mottatt tilstrekkelig opplæring.

IV

Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres flere barnehus eller barnehus-satellitter for å øke kapasitet og redusere reiseavstand.

Oslo, i justiskomiteen, den 5. mars 2019

Lene Vågslid

leder

Frida Melvær

ordfører

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis-, beredskaps- og innvandringsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
18/5809 - LIN

Dato
19.11.2018

Vedrørende representantforslag 8:28 S (2018-2019)

Jeg viser til brev 6. november hvor Justiskomiteen ber om Justis- og beredskapsdepartementets uttalelse i forbindelse med at den har følgende sak til behandling:

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Freddy Andre Øvstegaard og Mona Fagerås om et krafttak mot mishandling, vold og seksualovergrep i nære relasjoner.

Integritetskrenkende kriminalitet, herunder vold i nære relasjoner, er høyt prioritert av regjeringen. Det arbeides langs mange spor for å styrke innsatsen. Høsten 2016 la regjeringen frem en egen opptrappingsplan for å bekjempe vold og overgrep. Planen løper i perioden 2017 til 2021 og inneholder en rekke tiltak som bidrar til å forebygge, bekjempe og avdekke vold og seksuelle overgrep.

Føringene som er gitt gjennom statsbudsjett, tildelingsbrev og riksadvokatens mål- og prioriteringsskriv er svært klare på at den alvorlige kriminaliteten skal prioriteres. Blant områdene som faller inn under denne definisjonen er alvorlig integritetskrenkende kriminalitet som mishandling i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn. Det er både av hensyn til den enkelte utsatte, og av hensynet til oppklaring av saken, viktig at etterforskningen kommer raskt i gang, og at den totale saksbehandlingstiden fra anmeldelse til ferdig etterforsket sak gjøres så kort som overhode mulig.

Til tross for at saker om mishandling i nære relasjoner er gitt høy prioritet i straffesaksbehandlingen, kan det allikevel være krevende å sikre høy oppklaring av

denne sakstypen. I mange av disse sakene vil bevissituasjonen være utfordrende. Det kan for eksempel gjelde tilfeller der det straffbare forholdet som anmeldes ligger noe tilbake i tid. I andre tilfeller vil det være mangel på tekniske bevis eller vitner som kan støtte opp under de involvertes forklaringer. Det vil også være tilfeller der fornærmede ikke ønsker å medvirke til sakens opplysning grunnet den nære relasjonen til voldsutøver.

Generelt er det en ambisjon å sikre en så høy oppklaringsprosent som mulig. God kvalitet i etterforskningen er en vesentlig forutsetning. Politidirektoratet har i samarbeid med Riksadvokaten utarbeidet en handlingsplan for løft av etterforskningsfeltet. Planen inneholder en rekke tiltak som vil utvikle etterforskningsfaget og bidra til at etterforskningen fremover vil være kvalitativt bedre enn i dag.

Det er viktig å ivareta de kriminalitetsutsatte på en god måte. Etableringen av støttesentre for kriminalitetsutsatte i alle politidistrikter har som målsetting å bidra til at fornærmede trygges i prosessen fra politianmeldelse til saken er avgjort. Det er viktig at voldsutsatte har den nødvendige tillitt til at politiet og påtalemyndigheten tar deres sak på alvor, selv om det i en del tilfeller ikke lar seg gjøre å oppklare saken.

I departementets styring av Politidirektoratet operasjonaliseres de politiske prioriteringene gjennom mål og krav i tildelingsbrevet. I tildelingsbrevet for 2018 er det utformet et virksomhetsspesifikt mål om «Effektiv straffesaksbehandling med høy kvalitet». Dette målet blir videreført til 2019 for å sikre kontinuitet og for å kunne sammenligne resultater over tid. Tilhørende styringsparametere og resultatkrav er knyttet til saksbehandlingstid, oppklaringsprosent og restanser. Riksadvokatens årlige rundskriv om mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen gir føringer for hvilke områder som skal prioriteres. Politimestrene har ansvaret for at saker som faller inn under riksadvokatens prioriteringer gis forrang dersom det er knapphet på ressurser. Jeg forutsetter at sentrale prioriteringer vil følges opp.

I tillegg gir Politidirektoratet og Riksadvokatembetet en presentasjon av tallmateriale som er brukket ned på kriminalitetstyper gjennom STRASAK-rapporten – anmeldt kriminalitet og politiets straffesaksbehandling.

I forbindelse med implementering av nærpolitireformen, skal det være egne fagmiljøer for kriminalitetsbekjempelse innenfor økonomisk kriminalitet, menneskehandel, vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep i alle politidistrikter. Jeg har fått opplyst fra Politidirektoratet at samtlige politidistrikter har team/avsnitt/seksjon med dedikert personell som etterforsker vold og seksuelle overgrep. Distriktene har ulik størrelse og geografi og strukturen er tilpasset lokale forhold. Det innebærer at personell knyttet til team/avsnitt/seksjon kan ha en desentralisert plassering.

En øremerking av ressurser gir politiet mindre handlingsrom til å prioritere ressursene dit behovet til enhver tid er størst. Utfordringsbildet kan endre seg over tid, og det kan være ulike behov fra distrikt til distrikt. Gitt de styringssignalene departementet gir gjennom tildelingsbrevet legges det til grunn at Politidirektoratet og politimesterne følger opp med å prioritere fagområdet slik at de kan vise til gode resultater og effekter av sitt arbeid og de tiltakene de setter i verk.

Statens barnehus er styrket betraktelig siden 2013 og den tredje underavdelingen ble etablert i Førde i oktober i år.

Før det tas stilling til ytterligere etableringer er det etter min vurdering behov for en evaluering av situasjonen ved barnehusene. Evalueringen skal omfatte både kapasitet og kompetanse og departementet ferdigstiller i disse dager en anbudskonkurranse.

Jeg vil også nevne at jeg i juli 2018 satte ned en arbeidsgruppe som ser på saksflyt i saker som gjelder vold og seksuelle overgrep mot barn. Arbeidsgruppen ledes av Riksadvokaten.

Arbeidsgruppen gjennomfører en analyse som kan danne grunnlag for forbedringer av politiets, påtalemyndighetens og domstolenes behandling av saker om vold og seksuelle overgrep mot barn, slik at hensynet til barnets beste ivaretas og effektiviteten i straffesakskjeden kan økes. Analysen har et særlig fokus på rutiner og flaskehalsar som begrenser en effektiv saksflyt, identifiserer forbedringspunkter og skal foreslå konkrete tiltak.

Forebygging skal være politiets primærstrategi. I saker hvor offeret er utsatt for vold i nære relasjoner er det viktig at politiet og påtalemyndigheten er i stand til å gi nødvendig beskyttelse mot nye overgrep og krenkelser. Risikovurderingsverktøyene SARA og Patriark er viktige redskaper for å avdekke faren for gjentakelse av overgrep og for å målrette beskyttelsestiltakene bedre.

Det fremgår av Prop. 1 S (2018-2019) at politidistriktene skal ta i bruk disse verktøyene og sette i verk de tiltak som er nødvendig for å trygge ofre for vold i nære relasjoner.

Med hilsen

Tor Mikkjel Wara

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og innvandringsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
19/922 - LIN

Dato
22.02.2019

Vedrørende representantforslag fra justiskomiteen om et krafttak mot mishandling, vold og seksualovergrep i nære relasjoner - Dok 8:28 S (2018-2019) – spørsmål fra komiteen

Jeg viser til brev fra Justiskomiteen av 15. februar 2019, der det spørres om jeg vil vurdere om det bør gis en snever adgang til å gjøre unntak fra hovedregelen om at alle vitner under 16 år skal ha tilrettelagt avhør i straffesaker om overtredelse av straffeloven kapittel 26 og §§ 273, 275, 282 eller 284.

Med bakgrunn i henvendelse fra Politidirektoratet og Riksadvokaten har jeg igangsatt et arbeid med å vurdere behov for endringer i straffeprosessloven § 239 om avhør av barn og andre særlige sårbare fornærmede og vitner. Arbeidet vil omfatte en vurdering av unntak fra hovedregelen om at alle vitner under 16 år skal ha tilrettelagte avhør i straffesaker om overtredelse av straffeloven kapittel 26 og §§ 273, 275, 282 og 284, og de fristene som gjelder for gjennomføring av tilrettelagte avhør.

Med hilsen

Tor Mikkel Wara

